

DUFAC (706) *vb impf*

-f- (622), -ff- (67), -ph- (16), -fh- (1).

inf dufać (83). \diamond *praes 1 sg* dufam (21). \diamond *2 sg* dufasz (34); -asz (26), -asz (1), -(a)sz (7); -asz :-asz *BielKron* (1 : 1). \diamond *3 sg* dufa (81). \diamond *1 pl* dufamy (34). \diamond *2 pl* dufacie (11). \diamond *3 pl* dufają (68); -ają (52), -ają (2) *SkarJedn, SkarŻyw*, -(a)ją (14). \diamond *praet 1 sg m* -em, -m dufiał (9), ja dufiał (1); -em dufiał: ja dufiał *RejPs* (1 : 1). \diamond *2 sg m* -eś, -ś dufiał (4). \diamond *3 sg m* dufiał (47). *f* dufała (5). *n* dufało (3); -ało (2), -ało (1) *SkarJedn*. \diamond *pl m pers* -chmy, -echmy dufali (4). \diamond *2 pl m pers* -eście dufali (2). \diamond *3 pl m pers* dufali (39); -ali (33), -ali (2) *SkarJedn, SkarŻyw*, -(a)li (4). \diamond *fut 1 sg m* będę dufiał (4) *WróbŻółt, Leop* (2), *BibRadz*, dufać będę (3) *TarDuch, RejKup, WujNT*; -ał *BibRadz*; -ał: -ał *Leop* (1 : 1), -(a)ł (1). \diamond *2 sg* dufać będziesz (13), będziesz dufiał (12), będziesz dufać (1); dufać będziesz *RejPs, RejJóz, RejWiz*; dufać będziesz : będziesz dufiał: będziesz dufać *RejPos* (10 : 10 : -), *RejZwierc* (- : 2 : 1); -ał (12), -ał (1); -ał *RejZwierc* (3), -ał :-ał *RejPos* (9 : 1). \diamond *3 sg m* będzie dufiał (7), dufać będzie (2); będzie dufiał : dufać będzie *RejPos* (4 : 2). \diamond *1 pl m pers* dufać będziemy (6), będziemy dufać (5), będziemy dufać (2), dufać będziemy (1); dufać będziemy *RejKup*; będziemy dufać *RejAp* (2), *SarnStat*; dufać będziemy : będziemy dufać : będziemy dufać *RejPos* (4 : 2 : 2); dufać będziemy : dufać będziemy *RejZwierc* (1 : 1). \diamond *2 pl m pers* dufać będziecie (1), będziecie dufać (1) *RejPos* (1 : 1). \diamond *3 pl m pers* dufać będą (1) *RejPos*, będą dufać (1) *Leop*. \diamond *imp 2 sg* dufaj (39). \diamond *3 sg* niech dufa *Leop* (2). \diamond *1 pl* dufajmy (5). \diamond *2 pl* dufajcie (15). \diamond *con 1 sg m* bych dufiał (1) *BierEz*, bym dufiał (1) *Mącz*. *f* bych duf(a)ł(a) (1). \diamond *2 sg m* byś dufiał (8); -ał (7), -ał (1) *BibRadz*. \diamond *3 sg m* by dufiał (16). *n* by dufało (2). *1 pl m pers* bychmy dufali (12), byśmy dufali (4); bychmy dufali *RejPs*; byśmy dufali *KrowObr, BibRadz, BielKron*; bychmy dufali : byśmy dufali *RejPos* (11 : 1); -ali (14), -ali (1) *KrowObr*, -(a)li (1). \diamond *2 pl m pers* byście dufali (1). \diamond *3 pl m pers* by dufali (5). \diamond *part praes act* dufając (88); -ając (61), -ając (11), -(a)jąc (16); -ając *MycPrz, WierKróc, PaxLiz*; -ając : -ając *Mącz* (1 : 1), *SksrŻyw* (2 : 7).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI i XVIII w.

1. *Mieć ufność; wierzyć, zawierzyć, liczyć na kogoś lub na coś, tuszyć, być pewnym kogo lub czego; confidere, fidere, fretum esse Mącz, Cn; credere Cn* (699) :

a. *O stosunku do Boga: mieć mocne przekonanie, pewność zbawienia, kłaść w Bogu zupełną wiarę, nie wątpić w łaskę bożą* (365) : Paweł radzj Kupcowi aby się nie odmiéniał Tak czj radzê/ a tak yuż dufay A yuż mylli nie odmieniey *RejKup* 18v; *RejWiz* 55; Dokądże tak będę duffał [usquequo spero sic]? *Leop* 4.*Esdr* 4/35; dufaycieśz, bo we mnie zwyciężycie/ miłości, radości doydziecie. *ArtKanc* G13v, O, S; Nie dufać bez łalki/ nie zołtawać bez nądzieie. *SkarKaz* 351a *marg*.

dufać komu, czemu (276): Pokolenie Aaronowo zawnždy dobrze dufało iemu *RejPs* 169v, 16, 22v, 23, 25v, 54v (23): Inadz thakieź pan Bog łtan W K M y łlawę/ choynie powiłszacz a rozmazać [!] będzie raczył/ iefli iemu vpelną wiarę chowaiąc/ dufać a poruczać sie będziełz. *RejJóz* A2v, C2v, C3, Lv, P4, P6; *RejKup* c5v, d2v, e6v, 12, n2v (17); Acz dufam pánu Kryłtułowi/ ktory yełt drogá/ prawdá/ y żywot *KromRozm III* A5; *BielKom* G5; Iż łáme⁸⁰ Páná chwalic á iemu dufać mamy/ nie kładąc nądzieie w kfiążetoch łwiátá te⁸⁰ *LubPs* ff2 *marg*; *KrowObr* 82v, 149, 209v; Aby z niego pociechę potym drudzy bráli/ Iż sie ci nie mylili co iemu dufáli. *RejWiz* 131, 2v, 3, 55, 62, 90 (14); *Leop Ps* 118/42; *KochZuz* A5; *BibRadz* I 468c *marg*, *Hebr* 2/12; *BielKron* 234; á komułz małz

dufąc albo chwałę dawać/ iedno lámemu Pánu śwemu. *RejAp* 54, 5, 59v, 120v, 149v, 189; á iáko iefth ftrázliwa rzecz nie dufąc mu/ á zániedbále odstąpić od niego *RejPos* 65v; ále iż dufáli ktemu opátrności Páńkiew/ tedy im wody s fuchych fkał płynęły *RejPos* 257, 4, 4v, 5v, 14, 16v (108); *RejZwierc* 4v, 12, 120v, 129, 198 (9); *RejZwiercPodw* 183v; *KochPs* 55, 116, 174 [2 r.]; Ták modlitwą y pokorą do obietnic Boskich sobie pomagał: nie tylko im dufáiąc/ ále tełz pracą swoię do nich przjkładáiąc *SkarŻyw* 347, 235, 257, 279 [2 r.], 283, 358, 481; *SkarKaz* 275b, Oooo2b. Cf »dufać obietnicom«, »dufać Panu«, »dufać słowu«.

dufać w kogo, w co (23): Wcię dufhali oyczowie nafzy/ Dufhali á wyzwoliłes ie. *TarDuch* A2v, A2v [2 r.], A5v; *RejPs* 42v, 91v, Ff3v; *RejJóz* H3v; *SeklKat* N4; A nad każdym dzierzy rękę Gdy kto duffa w jego mękę *RejKup* dd2v, d2, dd2v; *Leop 2.Par* 32/10, *Nah* 1 arg; *RejPos* 108v, 120v, 166v; Ale ci ktorzy w cię dufáią/ miłosierdzie od ciebie wielkie vznawáią *ArtKanc* L11, A15, N19v, N20. Cf »dufać w Pana«, »dufać w słowa«.

dufać w kim, w czym [w tym: w kim o kim (2)] (54): *PowUrb* +; ij dufaiątz w lafće iego ięła [*Maryja Magdalena*] flzami omywatz nogi ie⁸⁰ *OpecŻyw* 45v; *TarDuch* D2, E4; *FalZiol* II 5d; *WróbŻolt* 55/4; *SeklWyzn* b4v; *RejKup* n5, p8; Vpodobánie á kochánie Páńkie iefth nád tymi co fie go obawáią: y nád tymi ktorzy duffáią w miłosierdziu iego [*qui sperant super misericordia eius*]. *Leop Ps* 146/11, *Judith* 6/15, *Ps* 2/13, 27/7, 30/2, *Hebr* 2/13; *BibRadz 2.Par* 32/10, *Is* 25/9; Fides Christiana, est fiducia misericordiae, non notitia historiae, qualem et diaboli habent, Krześciáńska wyará yeft vprzeimie dufąc á nic nie wątpić w miłosierdziu bożym. *Mącz* 126a; *RejPos* 71v, 130v, 248v, 351v; *MycPrz I* [A3]v; *ArtKanc* K13, M15, S4v; *WujNT Gal* 5/10, 2.Thess 3/4, *Hebr* 2/13. Cf »dufać w Panie«.

dufać o kim, o czym (5): *RejPs* 115; Iż ktokolwiek dufa o wfpomożeniu Páńkim/ w opátrności á w obronie iego ząwždy przemiefzkawác będzie [*Vulg Ps* 124/1]. *RejAp* 6v; Ia dufam o was w Pánie [*ego confido in vobis in Domino*]/ iż nic infzego rozumieć nie będziecie *WujNT Gal* 5/10, 2.Thess 3/4. Cf »dufać o Bodze«.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikami: temu (6), o tem (1), w tym (1); iż(e) (20), aby (2), że (2)] (24): *PowUrb* +; *WróbŻolt* aa2v; iż onim zle rozumieli/ á máło otem dufáli áby on mogł wlfytko wielmożnością fwą vczyńić. *RejPs* 115, 116, 122; *SeklWyzn* b4v; *KromRozm III* A5; *RejAp* 15v; á mocno iuż dufay/ iż befpiecznie będziełz chodził zá żywotá fwoie⁸⁰ po tym márnym Egipcie fwiátá tego *RejPos* 158v, 120v, 127, 131v, 144; *SkarŻyw* 36, 47, 195, 235, 279 [2 r.], 283; my dufamy w tobie Pánie/ iż twa fprawá nie vftánie. *ArtKanc* K13, S4v; *WujNT Philipp* 2/24, 2.Thess 3/4.

W charakterystycznych połączeniach: *dufać bostwu* (*Chrystusa*) (4), *łafce, miłosierdziu* (7), *opatrzności* (4), *prawdzie* (2); *dufać w łaskę* (2); *dufać w łafce* (4), *w miłosierdziu* (2); *dufać befpiecznie* (3), *dobrze* (4), *dostatecznie, nieomylnie, stale* (2), *uprzejmie* (4).

Przysłowie: bibl. ktokolwiek vpełnie dufá pánu iż żadne ftráchy nań nieprzydą *RejPs* 69, 193, Ff3, Ff6v; ten ktoć wiernie dufa/ nigdy nie zaginie. *RejJóz* C3; *RejWiz* 3; Kto dufa Pánu zá moczną tarczą ftoi. *RejPos* 207 marg, 257v marg; Temu gdy kto dufa wiernie/ Káżdá mu rzecz idzie miernie. *RejZwiercPodw* 183v [ogółem 9 r.].

Zwroty: »mocno (a. mocnie) dufac« [szyk zmienny] (12): RAcz mi to fpráwić moy pánie [...] ábych miał fluffną wymowkę/ onem ktorzy żártownie mię nágráwáią iż ia mocnie dufam/ obietnicam

twoiem. *RejPs* 178v; Ale go [*Chrystusa*] poznać w tym człowieczeństwie świętym iego/ tho ieft/ temu mocno dufać/ y ná tym iuż łtale przełtác/ co tu czyniło/ łprawowało v połtánowiło to święte człowieczeństwo iego z Bołtwem złączone. *RejPos* 294, 67v, 108v, 110, 120v, 126 (11).

»dufać obietnicom« [*szyk zmienny*] (11): *RejPs* 178v; *KrowObr* 55v; A my nie dufáiąc tym ták mocnym łlubom á obietnicam iego/ biegamy á tułamy łie po łwiatu *RejPos* 132v, 58, 67v, 109, 132v, 222, 302v; *RejZwierc* [193]v; *SkarKaz* 41a.

»dufać Panu, (Panu) Bogu; dufać w Panie, w (Panie) Bodze, o Bodze; w Pana dufać« [*szyk zmienny*] (35 : 17; 13 : 12 : 1; 1): *OpecŻyw* 143; Od łtrożey iutrzney áże do noczy będzie duphał Izrael w Panie [*speret Israel in Domino Ps* 129/6]. *TarDuch* D8v, D8v; *WróbŻołt* 25/1, qq4v [2 r.], 124/1, tt8v; *RejPs* 63v, 69, 145, 169v, 170v (9); *SeklKat* D4v; *RejKup* p3, x4, ee3; *KromRozm II* 12v; *LubPs* Pv, ff2 marg; vkázuiełz przes to/ iżeś ieft niewierny/ á iż Pánu Bogu nie dufałz. *KrowObr* 149v; *RejWiz* 55v, 83 [2 r.], 169v; *Leop Ps* 30 arg, 39/4, 129/5, 129/6, 130/3, *Is* 36/7, 1.*Mach* 2/61; *BibRadz* 4.*Reg* 18/5, 2.*Par* 13 arg, *Ps* 114 arg, *Ier* 17 arg; wólzákke dufáiąc Bogu pomócił łie okrucieństwa Rzymłkiego nád łynem Máryułowym *BielKron* 130v, 304v; *RejAp* 22, 64v, 189; *RejPos* 16, 39v, 67v, 72, 126v (16); *RejZwierc* 120v, 206, [272]; *KochPs* 177; *SkarŻyw* 36, 47, 187, 195, 373, 532, 593; *CzechEp* 16; *ArtKanc* K13; Dufał w Bogu [*confidit in Deo*]: niech go teraz wybáwi iefli chce *WujNT* *Matth* 27/43, *Gal* 5/10, *Philipp* 2/24, 2.*Thess* 3/4; *SkarKaz* 41a.

»prawie dufać« [*szyk zmienny*] (12): Iako pan bog przez ángioły łtrzeże człowieká ktory prawie dufa. *RejPs* Ff4v; *RejKup* p8, bb8; *RejAp* 149v; Ale ach niełtotyłz máło nas ieft ktorzybyłmy themu práwle dufáli/ á przy nim wiernie łtali. *RejPos* 136v, 29, 120v, 122, 130v [2 r.], 131, 138.

»dufać słowu; w słowa dufać« [*szyk zmienny*] (4; 1): Ci co łie łiebie boiá vłrzą mię y rozráduiá łie: żem w łłowá tve náder duffał [*in verba tua supersperavi*]. *Leop Ps* 118/74; *BielKron* 467; ále y łłowom iego Páńłkim/ y imieniu iego łwiętemu/ [...] iużechmy nie dufáli. *RejPos* 132v, 132v, 154.

»upełnie dufać« (8): Závždy pan ty wylłuchawa co weń vpełnie dufáią. *RejPs* Ff3v, 23, 25v, 42v, 69, 91v, 181, Ff3.

»wiernie dufać« [*szyk zmienny*] (66): *RejPs* 169v; *RejJóz* C3; Iłciecz łnadnie zamkne gębę Kiedy wiernie duffacz będę Włafke pańłka a wkrew jego *RejKup* dd2v, c5v, 12, ee3; Tedy on włzytko gdy chce łnadnie zmienić może/ Iedno mu wiernie dufay nędzniku nieboże *RejWiz* 152, 2v, 62, 83, 183, 187; *RejAp* 5, 59v; A on ciebye łam łzuka/ łam do łiebie przyść obiecuie/ iedno łie go wiernie rozmiłuy/ á wiernie mu dufay. *RejPos* 144, 4, 16, 30v, 39v, 43v (43); *RejZwierc* 120v, 129, 198, 204, 206 [2 r.], 206v [2 r.]; *RejZwiercPodw* 183v.

Szeregi: »(nie) dufać, (a, albo, ani) nadzieję pokładać (a. położyć), mieć« [*szyk 6 : 2*](7 : 1): y dufam (albo mam nadzieyę wmyłym bodze) yze przełz thy modłłstw y [!] bądzyełch poczyełchon *PowUrb* +; *SeklKat* N4; *RejPos* 71v, 120v, 254v, 350, 354; *KochPs* 116.

»(ani) dufać, (a, i, ani) wierzyć (a. dowierzać)« [*szyk 6 : 6*] (12): *FalZioł* II 5d; *KrowObr* 149; Pánu Bogu łie porucz/ inemu nikomu. Temu wierz temu dufay nic łie nie omyłłz *RejWiz* 90; *RejAp* 120v; wdáli łie w ine łpráwy á w ine wymyłły łwiátá tego/ á nie dufáli y nie dowierzáli Pánu łwemu *RejPos* 130, 29, 120v [2 r.], 130, 242, 248v, 323v.

W przeni (1) : Oczy wśfech ludzi w tobie Pánie duffáią [*in te sperant*]: á ty dáież pokarm ich czáfu flúfńnego. *Leop Ps* 144/15.

b. *W stosunku do ludzi, ludzkiego działania, cech charakteru (243)* :

dufać komu, czemu (84): *ForCnR* B3; *RejPs* 17, 169v; *LibLeg* 11/42; Abowiem przy takiej dufzy Rady bywaią pukufzy [!]. Czo niehczą kapłonom dufać Ani ich nauky fluchać. *RejKup* m2v, g6, o6v; *Diar* 73; ábowiem więcey świętym vmárłym dufamy á niílli tobie [*Krystusie*]. *KrowObr* 209v, 98, 166v [2 r.], 232v, Vuv; *RejWiz* 55, Cc6v; *RejZwierz* 5v, 10v; *BibRadz* 1.*Mach* 7/7; Przyfzedł do niego Prorok Anáni/ karał go s tego iż więcey dufał Benádábowi niż Bogu/ przeto Azá dał włádzić Proroká onego. *BielKron* 83v; Piotr wzięwśy zlobą nieco flúżebnikow ktorym więcey dufał/ w prośtym odzieniu przyiechał ná Włodzimierz *BielKron* 353, 84, 214v, 245v, 365, 396 (9); Vobis fretus. Wam dufayąc/ Spufzczáyąc fie ná was. *Mącz* 136d, 126a [2 r.]; *RejAp* 15v, 189v; *RejPos* 190, 355v [2 r.]; *RejZwierz* 20, 199; *BielSpr* 40v [2 r.], 72v; *BudBib* 1.*Mach* 7/7; *MycPrz* I A4v; Zwierzchnym Cerymoniam y obrządkom więcey dufaią niżli trzebá. *SkarJedn* 348, 351, 371; *KochOdpr* D2; *SkarŻyw* 13, 40, 87, 119, 203, 559; *KochPieś* 17; *PudlFr* 32; *ActReg* 83, 87, 89, 100, 102; bo iuz ná tym wśyftko/ kiedy flugá z Pánem łobie nie dufaią. *GostGosp* 14, 26; *KochCn* B4; *KochPij* C3; *RybGęśli* C3; *WujNT* 2.*Cor* 7/16, *Philem* 21; *SarnStat* 1119; *PowodPr* 19, 82; Vczynki dobre zaflugę máią/ otuchę y nádzieię czynią iáko im dufać y nie dufać/ iáko fię z nich ćiefzy y iáko fię bać *SkarKaz* Oooo2d, 350b [2 r.]; *VotSzl* B3; Strzeż fię káždy od bliźniego łwego/ y żadnemu brátu łwemu nie dufay. [*Vulg Ier* 9/4] *SkarKazSej* 658b, 658b, 662b, 684b. *Cf Zwrot*.

dufać w kogo, w co (11): Xántus w Ezopá dufaiąc/ Wítał ráno pieczye nie máiąc *BierEz* E4, Dv, Fv, M3; *TarDuch* B7v; *BielŻyw* 128; *RejKup* i5; *HistAl* C4; *KrowObr* 152v; á w ten czás był vciekl Hánibál po porałce Kártágińskiey do Antyochá/ w ktorego dufał Antyochus/ y w iego nádzieię Rzymiánom hárdym był. *BielKron* 128, 89v.

dufać w kim, w czym (20): Abowiem człowiek me^{go} pokoju w ktorimem dufał [*in quo speravi*]/ ktory chleba mego pożywał wielce/ podniofl naprzeciwno mnie podłzczępienie. *WróbŻolt* 40/10, 145/2, k. vv; *SeklKat* D3; *RejKup* aa2; *HistAl* L3; *KromRozm* II q3v; *KrowObr* 160v, 161, 215, 232v; przetho iż miał bárzo wiele iezdnych/ y w tych duffał [*confideret in eis*]. *Leop* 1.*Mach* 10/78, *Ps* 145/2, *Is* 36/5, 6; *BibRadz* *Ier* 17 *arg*, I 468c *marg*; Nixi aequitate vestra, Spufzczáyąc fie/ dufayąc w wálzey ípráwiedliwosci. *Mącz* 248a; *RejPos* 16; *PaxLiz* D4.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikami temu (2), w to (1); iż (5), że(by) (4), aby (1)] (10): Bacz aczkoli Marta dufala/ ijj z dotknieniá podolku miała bytz zdrowa/ ij ftalo fie tak. *OpecŻyw* 45; *BielŻyw* 156,163; *LibLeg* 11/42; gdyż ty ledwie w nędznym á w máłym cieie będąc/ vfiłnie w to dufał/ áby páńftwo Dáriułowe miał łobie podbić. *HistAl* C4; *KromRozm* III F4v; *MycPrz* I B4; *Strum* O4v; Nie dufaymy temu/ iż teraz choć w nierządzie łtoimy: boymy fię bychmy w nim nie vpádli. *VotSzl* B3; *PaxLiz* D4.

W charakterystycznych połączeniach: dufać uczynkom (2); dufać w uczynkach; dufać bezpiecznie, mocnie (2), pewnie, więcej (6).

Przysłowie: Kto człowieku dufa łtráci. *RejWiz* 55 *marg*, Cc6v.

Zwrot: »dufać słowom, słówkom« [w tym: *słowom kłamiwym (1), gładkim słówkom (1)*] [szyk zmienny] (4 :1): *BibRadz Ier 7/8; BielKron 108v; Przetofz nie dufaymy gładkim fłowkom iego MycPrz II B4v; SkarŻyw 559; Gdy był w poimaniu [Regulus]/ nieprzyaściele go do domu/ fłowu iego dufaiąc/ puścili SkarKazSej 669a.*

Szeregi: »(nie) dufać, (a, ani) nadzieję pokładać« [szyk 3 : 1] (4): *SeklKat D3; Przeklęty yeft/ kto w człowyecze duffa/ á nádzyeyę fwoyę w cyele álbo myefye (kust) myęfye (-) pokłada. KromRozm II q3v; RejWiz 83; Iozáphát nie dufał modłom czártowfkim áni w nich nádzyeie pokładał BielKron 84.*

»(nie) wierzyć, (a, i, ani) dufać« [szyk 5 : 3] (8): *A iż lámeý Pánnie Máryey niedufacie y niewierzye/ przeto do iey pomocy/ wżytkich świętych przytzyne przydawaacie KrowObr 168, 152v; Mqcz 126a, b; RejAp 15v; ábychmy nigdy nie wierzyli á nie dufali Prorokom takim ktorzy nas zwodzą wymyflý á widzeniem fercá fwe^{go} RejPos 189v, 190; SkarŻyw 559.*

α. *Polegać na sobie, być przekonany o słuszności swoich przedsięwzięć, decyzji; być zarozumiałym, zadufanym w sobie (120) :*

dufać czemu, komu (82): Latwieć drudzy obiecuią/ Czego w fwey mocy nie máią: Dufaiąc fwey myfli butney/ Iteż fprawie nieroftroney. *BierEz I4v; RejPs 114v; RejJóz L2; A o Ludzi o wflę niedbał Tak fwoyey zwierzchnoćzi Dufał RejKup bb6, b3, H, r6v, r8v, x4; BielKron 5, 117, 129; Nie dufay żadney godności fwoiey/ á day fie ná miłofierdzye. RejPos 14 marg, 8, 13, 14, 16, 29 (14); RejZwierc 189v, 223; BielSpr 49v; MycPrz I C; WierKróc A3, B, Bv; SkarJedn 29; SkarŻyw 347; PudlFr 16; OrzJan 82; Przetoż lepiej wyflugom nigdy w hárdości nie dufać. SkarKaz 352b, 351a [2 r.]; Bo fundáment mądrości ieft: fwoiey nie dufać mądrości [Vulg Rom 12/16]. SkarKazSej 658a, 662a. Cf »dufać rozumowi«, »dufać sobie«.*

dufać w co, w kogo (8): *BierEz O2; A już fyę tak zaprawili Iuz y wiarę pozuczili Snać y miłofierdzie moje Duffayacz wvczinky fwoje RejKup y3; HistAl B5v, C5v; Teraz przyfzło ná iego [Solona] fłowá/ gdzye mi dziś tego žal zem niedbał ná iego fłowá dufaiąc w fwoię moc/ fzczeńcie/ y bogáctwá. BielKron 112, 415v; Mqcz 15c. Cf »w się dufać«.*

dufać w czym, w kim (35): *BierEz P4v; WróbŻółt T4v; Stymi też nicz nietrzymam/ ktorzy z vmyflv grzelzą/ dvfaiącz w fwym niczemnym dofić vczynieniv SeklWyzn D; SeklKat Qv, T3; RejRozm 400; RejKup b8; ábowiem poftawá iego ná wyfokoćc bylá trzy łockie/ przeto dufał Porus w wyfokoćci ciála fwego HistAl H8; KrowObr 241; Ktory duffa w fercu fwoim [qui confidit in corde suo]/ głupi ieft: ále kthory poftępuie fobie mądrze/ ten będzie chwalon. Leop Prov 28/26, Ez 33/13, Ioel 2/13; BielKron 128; Mqcz 337c; Kto dufa w bogáctwiech fwoich/ vpáduie: á fprawiedliwy zázwdy iáko zyelony liftek zákwitnie [Vulg Prov 11/28]. RejPos 34, 10v, 13v, 16, 57 [2 r.], 116v (11); WujJud 103v [2 r.], 113, Mm. Cf »w rozumie swoim dufać«, »w sobie dufać«.*

W charakterystycznych połączeniach: dufać [zawsze z zaimkiem dzierżawczym: swój] bogactwu, cnocie (3), domysłom (2), dostojenstwu (4), dostojności, godności (5), mądrości (2), męstwu, mocy (4), możliwości, myśli butnej, nadziei, naukom (2), ofiarom (3), rzeczy, sile (3), sprawie (9), sprawiedliwości, stałości (4), uczynkom (3), urodzie, ustawam (2), wymysłom (7), wysługom, zakonom, zasługom, zwierzchności (2), zyskowi; dufać w bogactwa (2), w godności, w moc, w możliwości (2), w siłę, w szczęście, w uczynki; dufać w bogactwach (2), w dobrociach, w dostatkach, w dostojenstwie (3), w godnościach

(2), w mądrości, w mocy (3), w możliwościach (3), w naukach (3), w ofiarach (2), w sercu, w sprawach (2), w sprawiedliwości, w uczynkach (5), w wymyślach, w zakonie (3), w złości.

Przysłowie: Ci co w się bårzo dufaią/ Rådzi częłto vpadaią. *BierEz* O2; Bo kto łobie nawięcey dufa/ then zåwždy naciężey á naniżey vpåć muşi. *RejAp* 42v.

Zwroty: »dufać swemu rozumowi; w rozumie swoim dufać« [szyk zmienny] (11; 1): *KwiatKsiąz* L3; Abychmy nie nie dufali ani rozumom/ ani náukam łwoim *RejPos* 230, 126 [3 r.], 159v, 200, 230; ktory kościołem y zwierzchnością Bożą gårdzić/ á łwemu tylo rozumowi dufać/ y łwey woley wżywać każe. *SkarŻyw* 82, 203; *SkarKaz*)(4; *SkarKazSej* 658a.

»sobie, w sobie, w się dufać« [szyk zmienny] (29 : 5 : 1): *BierEz* O2; Nám nauka/ aby żądny włobie niedufal/ ani włwych dobrociách *OpecŻyw* 35; *RejPs* 110, 212v; *RejKup* b5, Sv, ł3v, ee6; *Leop Prov* 14/16; Tantum mihi confido, Tåk wiele łam w łobie dufam. *Mqcz* 440d, 149c, 248a; *RejAp* 42v [2 r.]; *RejPos* 199, 200, 201, 224, 312 *marg*; *WujJud* 113; *SkarŻyw* 58, 166, 173, 203, 597 [2 r.]; *OrzJan* 57; *WujNT* 2.*Cor* 10/7; Tę wådę nátråca Ewångelißtå/ gdy mowi: iż Pan IEZVS przymawiał tym/ ktorzy łobie dufali/ á innemi gårdżili. *SkarKaz* 352b, 43b, 352a [2 r.], b, 580a, 610a.

Szereg: »w sobie dufać albo się chełpić« (1): A wżåkże Boże vchoway/ åbychmy dla tego łami w łobie dufać/ åłbo łie chełpić mieli/ á nie råtżey w Pánie *WujJud* 113.

c. W stosunku do rzeczy i abstraktów (91) :

dufać czemu (55): *BierEz* H2v, O4, Sv; *ForCnR* C4v; A łnadz y ci ktorzy iem [*bałwanom*] dufaią łå kniem bårzo podobny łpråwami łwemi *RejPs* 202; *RejJóz* D4v, I5v *marg*; *RejKup* r6, ee8; *Diar* 69; *BielKom* D8v; *KrowObr* 89; Ten łie to niechay kriye/ co nie dufa cnoćie/ Ale łie ia w niey kocham/ więcey niż we złocie. *RejZwierz* 28, 4v, 5, 29 [2 r.]; Tęczyński zåwårł łie był w domu Kizlinkowym ná Bråckiey vlicy/ åle tåm temu mieyłcu nie dufał *BielKron* 393v, 26, 69v, 254v; V Boga łczęćcie wręku/ prozno dufać zbroi/ Lecz ti przedłię cziń/ łynu/ co tobie prziltoi. *KochSat* [C2]; *RejPos* 126, 133, 280v; Znáćci łerce vprzeyme/ znåćci go po chodzie/ Kto cnoćie nie folguie/ dufaiąc vrodzie. *BielSat* N4v; *RejZwierz* B4 [3 r.], 4v, 151v, 229v, 230; Iełli murom åłbo párkanom nie duffalż/ ofthåwiay ie wielkim drzewem pochyłå *BielSpr* 64v, 66; *WierKróc* Bv; *KarnNap* E3; *SkarJedn* 146; *SkarŻyw* 241, 453; *KochPieś* 20; Tym [*miastom*] Niemiecka ziemiå tåk dufa/ że tęcz kożde znich łtåwi przeciw włzytkiemu woylku Tureckiemu *OrzJan* 79, 83, 86; *KlonKr* D2v; *CzahTr* L4v. *Cf Zwroty*.

dufać w co (15): Rzekł iey/ rozumubych niemial/ Bych w niepewne rzeczy dufał *BierEz* H4, K2, L3v; *RejRozm* 392; Iten wkapiczę łwå duphal Też był połła marnie łfukal. *RejKup* b3v, r3v; *HistAl* E2v, G8; Nátychmiałt mårnie zginåł żwierzåtko vbogie/ Ktore nie ma obrony/ iedno duffa w nogi. *RejWiz* 126; *Leop* 2.*Mach* 12/14; *KochSat* C2; *KochOdpr* C; *KochFr* 17; *KochPieś* 35; Nie w zbroię/ nie wrinłtunki woienne dufaiąc/ Ale w łmiåłych łwych łercách/ rzeczy pokłådaiąc. *ZawJeft* 12.

dufać w czym (21): Ale Cletus dufaiąc w przyiazni krolewłkiey łtary å mådry, Philipa krola dzieie wychwałåł *BielŻyw* 104; *BierRozm* 14; *WróbŻółt* 61/11, k. T4v; *RejPs* 106 *marg*; *RejKup* Bbv, bb8; Ale wy wyerni Pånłcy nye dufayce w złosci/ W drapiełtwie ni w bogåctwie ni w żådnej chyłtrości [*Vulg Ps* 61/11] *LubPs* O6v [*przekłåd tego samego tekstu WróbŻółt, ArtKanc* Q11v]; *KrowObr* 241; Boć/ powiedział/ oni w zbroi duffaią/ tudziełz y w łmiåłosci [*nam illi quidem armis confidunt, ait,*

simul et audacia]: á my zász w Wíflechmocnym Pánie *Leop 2.Mach 8/18, Ps 51/9, Eccli 5 arg, Is 36/4, 6, 42/17, Mar 10/24, Philipp 3/4; RejPos 71v, 77; WujJud 104; ArtKanc Q11v.*

W charakterystycznych połączeniach: dufać bogactwu, cnozie (6), drewnu, księgom, miejsca (2), mocy świata, murom, nadziei, parkanom, przyjaźni, rozumowi (2), rzeczam, skarbow, światu, zbroi, żelazu; dufać w czary, w kapicę, w miejsca, w mury, w nogi (2), w rzeczy, w zamek, w zbroję, w złoto; dufać w bogactwie (3), w ciele, w cnozie, w możliwości, w pieniądzech, w przyjaźni, w rzeczy, w zbroi, w złości (4).

Przysłowia: nie dufay fortunie/ Bo cie tá w lás zówiodfzy ni wzwielf kiedyc dunie. RejZwierc B4, B4 [2 r.], 229v.

Siłam nie dufay. BierEz H2v; Nád síly nie dufay. BierEz N4.

Szczęfcu nikh nie dufay RejJóz I5v marg.

Zwoty: »dufać fortunie« [szyk zmienny] (6): Ale Sábini nie dufaiąc dáley fortunie/ vczynili tákiez poddánośc Tárquiniufowi iáko y Etrufcy. BielKron 102v, 333v; RejZwierc B4 [3 r.], 229v.

»plonym obietnicom dufać« (1): Tylko to przypominám áby potym káždy/ Džíś ze mnie przykád biorác ná to pomniał zówzdy Ná co ma przyjśc kto plonnjm obietnicom dufa CzahTr C.

»dufać szczęfcu« [szyk zmienny] (6): Iako káždy trudno ma dufać fzczyfcu fwemu RejJóz I5v, I5v marg; RejZwierc 23v, 31v; BielKron 55v; KochJez Bv; KlonWor D2v.

2. Czuć się pewnym, bezpiecznym, być dobrej myśli; audere Vulg; bene praesumere Cn (6) : *RejJóz K8v; tho imię pobudzáło mię wełnie ábych nie omiefzkawał/ ále ábych vfiłnie dufaiąc męźnie poftępował HistAl C2v; BibRadz 2.Cor 5/6, 8; Dufaiąc tedy zówwze/ [audentes igitur semper]/ y wiedząc że pokifmy w cíele/ pielgrzymuiemy od Páná. WujNT 2.Cor 5/6 [przekład tego samego tekstu BibRadz], 2.Cor 5/8.*

3. Spodziewać się czego; spe destinare, spem in aliqua re collocare a. ponere, sperare Cn [cum inf] (1) : *[Tęczyński] vłzedł do kościoła S. Fráncifzka s fynem Ianem [...] á tám ná wieżę wleźli: ále y tám nie dufał fpokoiem być BielKron 393v.*

Synonimy: 1. a. nadziewać się, spuszczać się, nie wátpic, wierzyć; b. nadziewać się, wierzyć; a. chelpić się, pysznić się.

Formacje współrdzenne cf DUFAC.

Cf DUF AJACY, DUF ALY, DUF ANIE